

Selles numbris:

Lk 1 - Kuidas meil on õnnestunud oma keelt säilitada?

Lk 2 - Kaitseministeeriumi vastuseisust tuuleparkidele

Lk 4 - Raha tõeline olemus

Lüganuse uudised

Nr. 29 | märts 2010

Ootame vihjeid ja ettepanekuid toimetuse e-postile: lyganuseuudised@hotmail.ee Leht internetis: lyganuse.nommeraadio.ee

Kena kevade ootamist!

Emakeel

Eesti rahvas asus Soome lahe kaldale elama umbes 11 tuhat aastat tagasi. Võrreldes naaberriikidega on meie rahvaarv alati olnud kaduvväike. Seda imetlusväärsem on, et kogu oma pika ajaloo vältel oleme suutnud säilitada oma keele.

Kindlasti üks põhjusi, miks oleme säilinud omakeelse rahvana on meie asukoht. Gustav Suits nimetab seda maad "Tuulemaaks" (luulekogu 1913). Tuulemaa kujundit kasutatakse Eestimaa sünonüümina. Tuulemaa, sest aegade jooksul on siit läbi käinud tõeline "rahvaste Paabel".

Omaette riigi mõte on täita teatud territooriumil elava rahva vajadusi. Eesti rahva üks tähtsamaid erivajadusi tuleneb keelest. Eesti riigis peab olema tagatud eesti keele säilimine. Eesti keel on säilitanud jätkusuutlikkuse tuhande aasta kestel. Vahepeal on kadunud muistsed preislased ja lahkumas viimased vadjalased. Vadjalaste keel on muide üsna lähedane Lüganuse murdekeelele.

Pikapeale langes terve Läänemaa idarannik osalt germaanlaste, osalt slaavlaste võimu alla. Miks ei hääbunud sealsed keeled nii nagu preisi keel läänes ja vadja keel idas? Lühike vastus on, et asume tõesti Tuulemaal. See vahelduva suunaga tuul puhus kõik võõrvallutajad minema enne, kui nende keeled jõudsid siinmail lõplikult kanda kinnitada.

Kõige paremini püsib keel siis,

kui keeleala on iseseisev. Paremuselt järgmine variant on võõrkeelsete võimude tihe vahetumine. Meie keele püsimisele aitas tublisti kaasa teine variant. Kõige hullem variant keele säilimise seisukohalt on võõrkeele pikaajaline domineerimine kohaliku keele üle. Nii nagu preislased domineeris saksa keel ja vadjalastel domineeris vene keel.

Esimene õnn õnnetuses oli see, et meid vallutasid sakslased. Kui poleks seda juhtunud oleksime suure tõenäosusega langenud vene võimu alla. Läti Hendriku kroonika järgi olid piiskop Alberti esimesed tugevad vastased Eesti aladel vene vürstid, kes selleks ajaks olid juba Lätis kanda kinnitanud. Mis oli siis sakslaste ja venelaste vahe, ning miks oli sakslaste ülemvõim meie rahva jaoks parem variant? Vahe oli selles, et vene vürstidele järgnes vene lihtrahvas. Saksa lihtrahvale sai takistuseks meri. Ilma Saksamaa vallutusest oleks meid tõenäoliselt tabanud vadjalaste saatus - pidev venelaste sissevool.

Palju kasu meie kultuurile oli ka Martin Lutherist. Ilma temata polekski eestikeelset kultuuri. Nii sündis eestikeelne trükisõna juba 80 aastat pärast Gutenbergi piiblit. Tugevasti parandas eesti keele mõistet omakeelne trükisõna. Luteri kõrval peame keele säilimise eest tänama ka Poola jesuiite, kuuks ju Tartu mõnda aega katoliku Poola alla. Et oma usku kinnitada, tarvitasid jesuiidid eesti keelt palju agaramalt, kui luteri kirikuõpetaja-

jad. See omakorda pani ka saksa pastoreid palju aktiivsemalt rahvaga eesti keeles suhtlema.

Teine õnn õnnetuses oli asjaolu, et Vene riik jõudis siiski Läänemerele - aga alles siis, kui katoliiklik-luterlik kultuur oli imibunud sügavalt rahva teadvusesse. Mis aga oleks juhtunud siis, kui venelased oma vallutusega poleks tulnud? Arvatavasti oleks leedulastest saanud pikapeale poolakad, soomlastest rootslased, lätlastest eestlastest aga sakslased.

Selle arengusuuna lõikas läbi Peeter I oma järeltulijatega. Nii palju oli temast kasu meie keele säilimise seisukohalt. Kultuur läänest ja riigivõim idast - nii ei suutnud meid kumbki sulandada. Tuulemaal puhus tuul mõlemast suunast korraga.

Tsaarivalitsuse ajal jäi saksa keelele üsna jäme ots. Haridust saades liikus Eesti talupoeg saksa keele poole. Mis siis kallutas eestlase tagasi oma keele poole? Selle põhjuseks said romantismi levik ja Vene tsaaride marurahvuslus.

Pärast Lutherit tuli meie keelele appi Johann Gottfried Herder. Herderi romantism kuulutas ka talurahva põlatud regivärsi kõrgkunstiks. Selle tulemusena panid saksakeelsed haritlased aluse Õpetatud Eesti Seltsile.

Vene tsaarid katkestasid saksa pastorite juurdevoolu - see oli saksakeelse kultuuri surmakellaks Baltimaades. Vene tsaarid pidasid Baltimaades oma suurimaks probleemiks saksa keelt, kohalikk

keelt ei võtnud nad tõsiselt. Seni arvas talurahvas, et kogu maailma kõrgkultuur on saksakeelne. Peterburgis ja venestunud Tartu Ülikoolis avastasid eestlased ühtäkki, et kõrgkultuur saab olla ka venekeelne, aga miks mitte ka eestikeelne. Kõige selle tulemusena sai eesti keele areng ja kasutus tuule tiibadesse.

Aeg on läinud edasi, ning eesti keel, vaatamata tema väiksearvulisele kasutajaskonnale, on üks Euroopa Liidu ametlikke keelita tohib ametlikult olemas olla. Murelikuks teeb eesti keele praegune positsioon Ida Virumaal. Maakohtade elanike hulgas on eesti keelele hea positsioon. Paraku jääb maaelanike hulk meie maakonnas kaduvväikeseks põhiliselt venekeelse elanikkonnaga linnade kõrval. Narva, Sillamäe, Kohtla-Järve, osaliselt Jõhvi ja Kiviõli on linnad kus pelgalt eesti keelega võib hätta jääda. Asjaajamiseks ja suures osas ka arstiabi saamiseks lihtsalt peab valdama vene keelt. On juhtumeid, kus kohalikes ettevõtetes tuleb töötaseme eksamid ka eestlastel ära teha vene keeles.

Kui siinmail mingi arvestatava tulemuseni jõuda, peab kindlasti oskama "rahvaste sõpruse keelt" nii, nagu oli see 25 aastat tagasi. 1991. a. oli eestlaste osakaal Ida Virumaa rahvastikust 18,9%. Paraku jääb meid siinmail üha vähemaks, sest noored, kes lähevad õppima mujale, siia enam ei naase. Kindlasti on oma osa selles ka ajakirjandusel. On välja kujundatud negatiivne kuvand Ida Virumaast.

Meil nagu on Eesti riik, aga samas ei ole ka. Ametlikult nagu on eesti keel, aga samas ei ole ka.

Integratsiooni jaoks eraldati kümne aasta jooksul miljoneid kroone. "Pronksiöö" näitas, et erilist tulu sellest ei olnud. Raha lendas lihtsalt tuulele. Kas on süü selles, et astusime samasse ämbriisse kui nõukogude riik, kes hakkas meid - eestlasi - vägivaldselt venelasteks kasvatama. Nii ei tule midagi välja ka vastupidisest protsessist. Igaüks jäägu oma juurte juurde. Rahvas, kes suudab lugu pidada endast, on suutlik mõistma ka teise rahva püüdlusi. Ja kes ei ole suuteline kaasa minema meie riigi püüdlustega, on alati oma valikutes vabad leidmaks endale elupaik, mis vastab nende ootustele.

Paljud vene rahvusest kaasmaalased ei püüagi keelt selgeks õppida. Vene telekanalites külvatakse lootust, et varsti on kõik teisiti ja mingit tšuhhnaade keelt pole vaja õppida. Oodatakse oma "valget laeva", pigem küll punaste purjedega, teiselt poolt Narva jõge. Lääneliku ja hea elu otsinguil tuldi meeleldi baltikumi elama. Kui püütakse mõelda, et mis saab siis, kui meie siit kaome. Siis on ju jälle halb. Kas tõesti võib juhtuda, et Ida Virumaa eestlane võib olla varsti kantud Punasesse Raamatusse. Ärme lase eesti keelele kaduda Ida - Virumaal.

Ants Nurk

Volikogu töomailt

Lüganuse Vallavolikogu istung toimus 25. veebruaril 2010. a. algusega kell 15.00 Lüganuse vallamajas.

Kohal olid Evald Männiksaar, Maarika Uudeküll, Elga Saluvee, Janek Lainjärv, Kunnar Kuusmik, Tõnu Lont, Kristel Kütt, Salle Rätsep, Rait Raudsoo. Puudusid: Margo Pärtna, Juho Põld. Päevakord kinnitati ühehäälselt.

1. Järve Biopuhasti OÜ taotlus lepingu sõlmimiseks. Lüganuse valla haldusterritooriumit läbib Kohtla-Järve linna ühisveevärgi ja -kanalisatsioonisüsteem. Majandusliku põhjenduse, võimaliku rahastamise ning järelevalveks tehtavate kulutuste eesmärgil on otstarbekas sõlmida omavalitsuse ülesannete täitmiseks seotud omavalitsustega haldusleping. Sõlmida Kohtla-Järve linna, Kiviõli linna, Püssi linna, Jõhvi valla, Illuka valla, Sonda valla, Kohtla valla, Kohtla-Nõmme valla ja Maidla vallaga haldusleping ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga kaetud ala ulatuse ning kasutamise tingimuste määramise kohta. Hääletati: 9 poolt

2. Puudega inimeste toetus-

te taotlemise, määramise ja maksimise kord. Hääletati: 9 poolt. Tutvuge antud määrusega www.lyganusevv.ee või küsige valla sotsiaaltöötajalt infot.

3. Lüganuse valla eelarvest sotsiaaltoetuste andmise ja sotsiaalteenuste osutamise kord. Uue korruga saab tutvuda www.lyganusevv.ee või küsige valla sotsiaaltöötajalt infot. Volikogu istungil tegid volikogu liikmed Kristel Kütt ja Salle Rätsep ettepanku tõsta antud määruses surmatoetust 1000 krooni pealt 3000 kroonile kuna riigipoolne toetus on ära võetud. Leiti, et keegi pole maa peale jäänud ja kuna raha ei ole, ei suurenda matuse-toetust. Kui kellelgi on raske olukord siis saab alati avalduse valda kirjutada. Hääletati: 9 poolt.

4. Volikogu 20.12.2007. a. määruse nr 33 "Lüganuse valla-valitsuse ja allasutuste struktuuri ja teenistujate koosseisu kinnitamine" muutmine. Muuta Lüganuse vallavalitsuse ja allasutuste struktuuri ja teenistujate koosseisu Lüganuse Rahvamaja koristaja 1,0 ametikohta 0,75 ametikohaks ja seoses töö ümberkorraldusega katlakütja 0,5 ametikohta nimetada ümber remonttöölise 0,25

ametikohaks ning Varja Raamatukogu koristaja 1,0 ametikohta muuta 0,5 ametikohaks. Volikogu liige Kristel Kütt esitas küsmuse, kas Lüganuse rahvamaja koristajal on siis rohkem tööd teha kui Varja raamatukogu koristajal. Vallavanem vastas, et kindlasti on. Esiteks tuleb vaadata koristusruutmeetreid kui suur ala on koristada rahvamajas ja kui vähe raamatukogus. Kristel Kütt väitis, et Varja raamatukogu koristaja peab koristama, ahju kütma, puid tooma, lund rookima ja muru niitma. Kas tõesti on Lüganuse rahvamaja koristajal sama palju tööd? Leiti et on. Hääletati: 8 poolt 1 vastu (Kristel Kütt)

5. 2010.aasta eelarve II lugemine. Ettekandega esines pearaamatupidaja Eve Kasela, kes tutvustas 2010. aasta eelarve teist projekti, kus olid sisse viidud kohendused. Volikogu liige tegi eelarve punktis ettepaneku, mis puudutab laste muusika- ja kunstikoolisid. Kuna laste muusika- ja kunstikooli liikmemaksu rida on valla eelarves suur number 632 000 krooni. Koolis käib vallalastest 30 õpilast. Kristel Kütti ettepanek seisnes selles, et vald peaks koolist tegema järelepärimisi kui korralikult selles

koolis käiakse ning sõlmima lastevanematega lepingud, kus vald maksab lapse liikmemaksu kinni ning lapsevanem on kohustatud jälgima lapse korraliku koolis käimist. Ettepanek võeti teadmiseks.

6. Püssi Linnavolikogu liitumissettepaneku arutelu. Alustada läbirääkimisi Lüganuse valla, Maidla valla ja Püssi linna ettevalmistamiseks liitumiseks üheks omavalitsusüksuseks. Siinkohal tuleb kohe ära mainida, et läbirääkimiste alustamine ei ole veel ühinemine. Nüüd on see koht, kus kolme omavalitsuse ühiskomisjon istub koos laua taha ja hakatakse arutama millised plussid ja miinused ning millised võimalused on üldse liitumiseks. Enne ühinemist on tarvis läbi viia kõigis kolms omavalitsuses rahvahääletus, sest lõpliku otsuse teevad siiski valla elanikud. Hääletati: 9 poolt

7. Informatsioon

1) Maiga ja Sergei Arfjevi taotlus volikogu 11.12.2009. a. otsuse nr 16 tühistamiseks - Lüganuse valla maanõunik tutvustas taotluse sisu, kus nad palusid tühistada nende kohta tehtud volikogu otsus. Maanõunik Anne Liinak selgitas volikogu liikmetele,

milline oli otsuse sisu ja põhjendused. Volikogu leidis, et otsus jääb jõusse.

2) Geoloogilise uuringu loa taotlemine Suurkõrtsi II uuringuruumis. Volikogu esimees luges ette taotluse, kus soovitakse uurida lubjakivi. Volikogu leidis, et uuringuluba ei anta ning tuleb leida märtsikuu volikoguks piisavalt põhjendusi, miks seda luba ei anta.

Vallavanem Arno Rossman võttis sõna ning teatas, et milligipärast on üks oluline punkt päevakorrast välja jäänud. Kuna selle asjaga on kiire, siis võeti teema päevakorda.

Mitte-eluruumi rendileping. Sõlmida Mürakaru MTÜ-ga tasuta rendileping Lüganuse Keskkooli söökla hoone teise korruse ühe autoõpetuse ruumi osas. MTÜ Mürakaru taotles projektist raha teha Lüganusele väikelaste ruumid. Raha õnnestus saada aga algselt Lüganuse kaitseliidu majas renditud ruumid ei sobinud kuna seal puudus keskküte. Sellega seoses hakati uusi ruume otsima ning rahastajale tuleb taotlus teha uute ruumide osas. Hääletati: 9 poolt.

Kristel Kütt

Kaitseministeeriumi problemaatika

Seoses ajakirjanduses esile kerkinud Kaitseministeeriumi vastasseisule tuuleparkide rajamisele otsustas toimetuse selle kohta lähemalt uurida. Toimetuse küsimustele vastas jurist Raigo Sõlg

Toimetuse: Ajakirjanduses on pisteliselt ilmunud artikleid, milles EV Kaitseministeerium oleks justkui vastu tuuleparkide rajamisele Ida-Virumaale, kuna tulevased tuulepargid häirivad tulevaste radarite tööd. Üks osa inimestest on sellest kangesti erutunud ja küsib, et kas on üldse mõtet tegeleda Eesti energeetilise julgeolekuga kui juba Kaitseministeerium ise selle vastu on. Teisalt mõjub see paanikana. Kas ehk on midagi valesti tehtud?

Raigo Sõlg: Aga vaatame targast raamatust järele. „Planeerimisseaduse“ § 17 lõike 2 punktis 5 on kirjas, et kui planeeringuga kavandatav võib kaasa tuua riigikaitse objekti planeeritud töövõime vähenemise või kui planeeritavale maa-alale kavandatakse tuulegeneraatoreid, siis enne planeeringu vastuvõtmist kooskõlastab planeeringu koostamist korraldav maavanem või kohalik omavalitsus maakonna-planeeringu, üldplaneeringu ja detailplaneeringu nii Kaitseministeeriumi kui Siseministeeriumiga. Seega seaduse kohaselt on kohalik omavalitsus kohustatud küsima Kaitseministeeriumi arvamust. Samas ei tähenda formaalse kooskõlastamise kohustus ilmingimata seda, et kooskõlastust andva asutuse seisukoht oleks kooskõlastuse küsijale (näiteks

kohalikule omavalitsusele) otsuse langetamisel automaatselt siduv.

„Planeerimisseaduse“ § 17 lõikes 4 sätestatakse: „Kui kooskõlastamisel ei viidata vastuolule seaduse või seaduse alusel kehtestatud õigusakti või kehtestatud planeeringuga, loetakse planeering kooskõlastatuks, vaatamata planeeringu kohta esitatud teistele ettepanekutele ja vastuväidetele“. Seega ei saa ükski kooskõlastav asutus anda tervele planeeringule korruga eitavat hinnangut, lähedes oma suvast või põhjendades seda asjaoludega, mida õigusaktid ei käsita. Iga vastuväide peab tuginema konkreetsele seaduslikule alusele. Seda nõuab Eesti Vabariigi põhiseaduses sätestatud õigusriigi põhimõte.

Tuletan meelde, et „Planeerimisseaduse“ § 17 lõike 2 punkt 5 jõustus alles 1. juulil 2009. Enne seda tuuleparkide projekte Kaitseministeeriumiga kooskõlastama ei pidanud. Edasi: Eesti Vabariigi põhiseaduses sätestatud õigusriigi põhimõte hõlmab ka õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtet, mis välistavad riigivõimu omavoli, st tagavad, et üksikisikul (ka juriidilisel isikul) on võimalik riigiorganite käitumist teatava tõenäosusega ette näha ja sellega arvestada.

Maakeeli öeldes tähendab see tuuleparkide näitel seda, et kui tuulepargi projekti on arendatud juba aastaid ning kogu aeg on olnud teada, milline see menetlus seaduse kohaselt täpselt välja näeb, siis „pooltel teel enam hõbuseid ei vahetata“, ehk teisisõnu: riik ei tohi kehtestada seadusega

täiendavaid nõudeid, mida oleks pidanud hakkama täitma juba aastate eest; riik ei tohi kehtestada tagasiulatuvaid piiranguid poolelioleva protsessi pidurdamiseks. Uusi nõudeid ja piiranguid võib kehtestada vaid edasiulatuvalt, uute, järgmiste projektide suhtes.

Samale põhimõttele tugineb ka „Haldusmenetluse seadus“, mis kõrgub üldseadusena ka „Planeerimisseaduse“ üle.

Kokkuvõtteks: kuna Kaitseministeeriumil ei ole ühtegi seaduslikku alust, millele oma eitavates arvamustes tugineda ning lisaks on need eitavad seisukohad juba arendamise lõppjärku jõudnud tuuleparkide projektide osas vastuolus ka Eesti Vabariigi põhiseadusega, siis ei muuda see arendamisel olevate tuuleparkide projektide osas enam midagi. Või kas kujutab mõni inimene ette, et kui ta on kõiki seadusi täpselt järgides viis aastat maja ehitanud ja selle peaaegu valmis saanud, võtab riik vastu seaduse, mis ei luba enam maja ehitada ning nõuab kõikide juba ehitatud majade lammutamist?

T: Kui see juba jutuks, siis kas sellist põhiseadust ja muid seadusi mitte arvestavat tegevust juhtub ametiasutuste kõrgustes sageli?

R.S.: Paraku küll, ja seda kõige kõrgemal tasandil, kuigi alati pole tegemist tahtliku tegevusega, vaid teadmatusega, kuid tahtlikult või teadmatult – tulemus on sama. Muide, advokaadibüroo Sorainen partner, vandeadvokaat Carri Ginter ja sama büroo nõunik, endine õiguskantsler Allar Jõks andsid 14. jaanuaril 2010 ajalehe

„Postimees“ veebilehel ülevaate eelmise aasta seadusandluse arengutest ning nentisid: „Meie õiguskorra tüviteksti - Eesti Vabariigi põhiseaduse - printsiipide eiramine muutus möödunud aastal tavapäraseks“. Võiksin lisada, et eelmine aasta ei olnud erand – põhiseadust on rikutud ka varem. Nagu ütlesin, ei ole alati tegemist otsese tahtlusega, kuid riigiorganitelt võiks eeldada ja nõuda suuremat kompetentsust. Kui seda aga napib, eks siis peavad kodanikud ja juriidilised isikud sellele ise jõuliselt tähelepanu juhtima.

Lisaks juba käsitatud Kaitseministeeriumi temaatikale tooksin veel ühe näite õigusakti meele valdsest kohaldamisest. Ühe tuulepargi asendiplaani kooskõlastamisel väideti ametiasutuses, et tuulikud peavad olema maanteest vähemalt nii kaugel, kui kõrge on tuulik koos vertikaalasendis labaga, millele lisandub veel 5 meetrit, ehk siis umbes 145 – 155 meetrit. Samas, tee kaitsevöönd, kuhu ehitada ei tohi, ei ületa seaduse kohaselt 50 meetrit. Seadus ja nõudmine olid silmnähtavalt erinevad. Küsimusele, et millele haldusorgan oma nõudmises tugineb, vastati, et ühe ministri määruse kohaselt peab kõrgepingeliini postide kaugus tee servast võrduma vähemalt posti kõrgusega pluss 5 meetrit ja et tuulikute jaoks kohaldatakse seda sätet nende asutuse praktika kohaselt „analoogia“ alusel. Õnneks ametiasutus siiski mõistis, et keegi ei tohi õigusakti tõlgendada ega „analoogiat“ kohaldada meelevaldselt. Kahju, et selliste lihtsate asjade puhul

peavad kodanikud ametiasutustele kätte näitama, et rikutakse seadust – pädevust peaks ametiasutustel olema ju küll ja küll.

T: Kui ikka kõrged ametnikud „tähtsad mehed ja naised“ on kokku leppinud, siis ehk see nn tavainimene peaks lihtsalt olukorraga leppima – vastas on ju kõrge, kauge, aukartust äratav riigiasutus, kelle käes on jõud ja võim?

R.S.: Vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse §-le 12 on seaduse ees kõik võrdsed, nii koristaja, ministeeriumi ametnik kui Riigikogu liige – ei ole olemas „tähtsat, kõrget ega kauget“. Riik on tööriist tema kodanike kätes; mitte et kodanik on „kõrgete“ lüpsilehm!

Kõik riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutused peaksid selgelt mõistma, et kui nad langetavad otsuseid või annavad välja olulise tähtsusega õigusdokumente, mis seadusevastaselt piiravad kellegi huve, siis on nad oma õiguserik-kumise eest vastutavad.

Teadmiseks kodanikele: Eesti Vabariigis kehtib juba aastaid „Riigivastutuse seadus“, mis võimaldab karistada konkreetset ametnikku isiklikult ja panna ta kinni maksma oma rumalaid, et mitte öelda halvemini, otsuseid.

T: Aga kui palju peaks kohalik omavalitsus oma õiguspärase ja seadusjärgsete otsuste langetamisel lähtuma... peaaegu oleksin öelnud „kõrgete“...riigiasutuste seisukohtadest; eriti, kui need on kohati... seadustele mittetuginevad?

R.S.: Aga vaatame taas targast raamatust järele – mida ütleb Eesti

Vabariigi põhiseadus? Paragrahv 154 ütleb järgmist: „Kõiki kohaliku elu küsimusi otsustavad ja korraldavad kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt.“ Seega vastutab kõigi kohaliku elu puudutavate otsuste eest, mida kohalik omavalitsus on seaduse alusel pädev otsustama, ainult kohalik omavalitsus. Isegi kui allutakse „kõrgemalt“ tulnud seadusvastastele nõudmistele, ei vabasta käsu „kõrgus“ kohaliku omavalitsust vastutusest.

Muide, tulles tagasi kooskõlastamise institutsiooni juurde: kooskõlastamine ja mittekooskõlastamine ei ole eesti õigussüsteemis vaadeldavad kui nõusoleku ja keelamise sünonüümid. Kooskõlastamine tähendab arvamuse küsimist ja andmist, mis ei ole otsuse langetajale siduv. Näiteks ministriumid kooskõlastavad omavahel seaduseelnõusid enne, kui need Vabariigi Valitsuse istungile pannakse. Kuid istungil otsustatakse ikkagi enamuse tahte

järgi. Kooskõlastamise mõte on saada teavet võimalike seaduserikkumiste kohta asutustelt, kes on oma pädevusse kuuluvate valdkondadega rohkem kursis, samuti asjatundlikku nõu otsuse langetamiseks. Kooskõlastamine on otsuse langetajale abistava iseloomuga, kuid ei ole talle kindlasti siduv; seda eriti juhul, kui kooskõlastuskiri ei sisalda viidet ühelegi rikkumisele, vaid sisaldab pelgalt emotsiooni – „mulle ei meeldi, mis te seal teete“. Sellise

sisuga kiri on huvitav ehk vaid tulevastele ajaloo-uurijatele kirjutaja psüühikaga tutvumiseks, kui sedagi.

Kohalik omavalitsus peab käituma kui kodanike kooslus, mida ta ka on, ehk siis järgima rangelt seadust. Kui mõne riigiasutuse seisukoht ei pea seaduse kohaselt vett ja ei ole kohalikes huvides, tuleb see arvestamata jätta. Kohaliku omavalitsuse ülesanne on iseseisvalt otsustada kohaliku

elu küsimusi, lähtudes seejuures rangelt seaduses kirja pandust. Kui keegi teda tema õigusjärgse tegevuse juures segama hakkab, on tegemist Eest Vabariigi põhiseaduse alustugede õõnestamisega.

T: Kui lugejatel on täiendavaid õiguslikke küsimusi, siis võib need toimetusele saata ja hr Sõlg on meeleldi nõus vastama.

Ajaloonurk: Rüüsteretked jätkuvad...

17 saj. lõpuaastatel hakkas Rootsi riigi kohale kerkima tõsine hädaoht. Rootsi põlised vaenlased Taani, Venemaa ja Poola otsisid omavahel võimalusi liidu sõlmimiseks. Nende läbirääkimisi vahendas innukalt Rootsi riigi verivaenlane, baltisaksa parun ja üks mõjukamaid Põhjasõja algatajaid, Johan Reinhold Patkul (1660-1707).

Venemaa soovis esialgu vaid Ingerimaad ning pääsu merele. Taani soovis oma võimu alla tagasi saada Skanet. Poola soovis endale saada Eesti- ja Liivimaad. Rootsil puudusid arvestatavad liitlased. Prantsusmaa ja Inglismaa valmistusid omavaheliseks sõjaks. 1701. a. see puhkeski ja sai tuntuks Hispaania pärlussõja nime all.

Põhjasõda algas 1700. a. Riia all ning Holsteinis. Karl XII lõi Taani liitlaste rivist välja ning sõlmis taanlastega vaherahu. Nüüd alustas aktiivset tegevust Venemaa, kes viis sügisel Narva alla suured väed ning alustas linna pommitamist. Karl XII maabus Pärnus ja otsustas piirajaid rünnata. Kiiresti liikus ta oma väega läbi Tallinna ja Rakvere ning peletas Pühajõe-ni tunginud vene kindral Boriss Šeremetjevi ratsaväe Narva alla tagasi.

Pärimuste järgi aitas Rootsi kuningat teejuhina Eesti talupoeg Stephan Raabe (Ronga Tehvan). Tema julget ja kuningale lojaalset teguviisi seati eeskujuks kõigile Rootsi riigi alamatele. Rakverest Narva liikudes peatus kuningas öömajale jäädes Aa mõisas. 19 nov. ründas Narva alla jõudnud Karl XII hetkegi viivitamata Vene armeed ning saavutas hiilgava võidu. Rootslasi oli umbes 10 000 meest, venelasi umbes kolm korda enam ent rootslaste väljaõpe oli parem ning moraal sõjaväes kõrgem. Venelased kaotasid selles lahingus langenute ja haavatutena 8000 - 9000 meest. Sõjasaagiks langesid kõik lipud, sõjakassa 32000 rublaga ja kogu kahurvägi. Vangi langes enamik kõrgemaid ohvitseri. Lahing lõppes Vene armee alistumisega ning sõdurite Venemaale tagasisaatmisega, sest rootslastel polnud nii suure hulga vangidega midagi peale hakata.

Kuningas ise jäi peatuma Laiusele poollagunenud ordulossi. Kivijärve mõisa majutati riigikantsleile ning siit valitsetigi Rootsi riiki. Karl XII suhtles aktiivselt kohalike elanikega, seejuures ka talupoegadega. Rahvamehena

külastas ta ka mitme talupoja pulma ning ühed pulmad lasi ta koguni enda juures lossis korraldada. Kevadel suundus Karl XII peavägi lõunasse ega pöördunud enam kunagi Eestisse tagasi. Lahkudes jättis ta Eestis asuvate jõudude ülemjuhatajaks Wolmar Anton von Schlippenbach'i. Tema väed koosnesid peamiselt linnade ja kindluste garnisonidest ning umbes 3000 mehelisest väliarmees. Lisaks hakati kuninga käsul moodustama põhiliselt eesti talupoegadest koosnevat maakaitseväge - maamiilitsat. See ettevõtmine ei olnud meeltemööda kohalikele mõisnikele. Esiteks tuli Schlippenbachi lippude alla kutsutud talupojad vabastada koormisest, teise ohuna kasvatati väeteenistus talupoegade iseteadvust. Mõisnike õnneks ei näidanud erilist entusiasmi sõjaväeteenistuse suhtes üles ka talupidamisega harjunud talupojad.

1702. aastal Valga lähedal Hummulis toimunud lahingus lõi umbes 18 000 Vene armeesalk Schlippenbachi 7000 mehelise väe põhjalikult puruks. Nüüd ei takistanud Vene armee rüüsteretki enam keegi ning nood alustasidki Eestimaa süstemaatilist rüüstamist. 1713. aastal kirjutas Šeremetjev tsaarile: „Mu isand, ei ole enam midagi hävitada... Mehi, naisi ja lapsi on võetud vangi tuhandete kaupa. Keda kaasa ei saadud võtta peksti läbi või raiuti tükkideks. Kogu Liivimaa ja osa Eestimaast on tühi, et kohad on vaid ainult kaardil olemas.”

Samal ajal alustas Peeter I Peterburi rajamist. 1703. a. tõi Schlippenbach oma väeriismed suvekodusse Viru-Nigula, Haljala, Rakvere ja Viru-Jaagupi kihelkonda. Tema peakorter oli Kohala mõisas, moonaladu aga Rakveres. Rootsi väes oli distsipliin langenud, suvekorteris anduti joomisele ning muudele pahedele.

Samal ajal valmistusid Venelased sissetungiks ning ehitasid Vasknarva lähedal Vihtre küla juures koguni silla üle Narva jõe. Kohalik kindralkuberner määras vägede kogunemiskohaks Kolga metsa. See aga tähendas, et Virumaa käeshoidmisele ei mõeldudki. 27. aug. tuli Vene vägi Vihtre lähedal üle jõe. Vene peajõud sunniti Iisakust jõhvi kaudu Rakvere peale. Vaivara, Jõhvi ja Lüganuse kihelkonnad laastati. Rüüsteretkest jäi puutumata üksnes Lüganuse kirik. Sellest on kirjuta-

nud kroonik Christian Kelch, kes oli ka Lüganuse läheduses asuva, Viru Jaagupi koguduse pastoriks. Vaatamata sellele, et kroonikas ei mainita ühtegi eestlast nimepidi (küll aga liivlaste Kaupot), jätkub Kelchil eestlaste suhtes nii hoolivat südant, kui ka tunnustavat pilku. Rootsist, Põmerist bürgermeistri perest pärit aadlile omased elarvamused ega hirmud. Kroonik ei varja oma poolehoidu Rootsi ajal toimunud pärisorjuse leevendamisele ning suhtub kriitiliselt liialdamistesse mõisates.

Christian Kelch elas 1657-1710. a. Tulevane kroonik saabus Rootsist Tallinna mais 1680, vaimseks pagasiks ajalooloengud Frankforti ülikoolis ning teoloogia-õpingud Rostokis. Eestis kavatses noormees teenida raha keeleõpinguiks Inglismaal. Kelch õpetas pastoriperedes Põltsamaal ja Laiusel, sealhulgas 13 aastat Forseliuse venna ja õelapsi. Inglise keele asemel omandas ta eesti keele ja sai 1682. a. Järva Jaani kirikuõpetajaks. Pastorina oli Kelch toimekas ja rahvasõbralik, tema avatud kihelkonnakoolis õpetasid Forseliuse kasvandikud. Kogudusetöö kõrvalt valmis „Liivimaa Kroonika“. Trükkis ilmus see 1695. a.

1697. a. sai Kelchist Viru-Jaagupi koguduse õpetaja. 1706. a. sai ta praostiks. Põhjasõjas põletasid venelased Viru-Jaagupi pastoraadi kahel korral maatasa. Kelch ise õhutas oma maa kaitsmisele kaasa talumehi, kellega tal õnnestus vaenlast umbes 30 korral tagasi lüüa. „Continuation“ - üks omapärasemaid dokumente Põhjasõjast jäi käsikirja kuni 1875. aastani.

1710. a. kutsuti maapaos viibiv Kelch Tallinna Niguliste kiriku pastoriks. Seal haigestus ta aga katku ning suri enne ametisse astumist. Legendi kohaselt kasvab Niguliste kiriku kõrval Kelchi haua kohal iidne Eesti vanimaks võõrpuuks peetav läänepärn.

Talurahva võitlusest Virumaa 1700. a. septembris seoses Vene vägede sissetungiga kirjutab Kelch järgmist: „...ja kui niihästi sakslased kui ka talupojad oma mõisatest ja elumajadest ära läksid, siis tungisid sinna mõned ümberhulkuvad kurjategijad, kes olid jõukusesse kogunenud, nende talupoegade endi hulgast ja võtsid ära ja hävitasid selle, mis põgenikud

olid maha jättnud. Niiviisi rüüstati parun, kindral Vellingki, parun kindralmajor Maydeli ja mitmed teised ilusad ja hästi kaunistatud majad ja mõisad selle kerge-meelse rahvarämpsuga poolt enne kui vaenlane kohale jõudis. Kui aga see kohale jõudis, siis tegi ta veel püsima jäänud majad tuhaks. Ajas siin ja seal mitusada karilooma minema. Vili, mis suurelt osalt oli veel põldudel, söödeti hobustele, tallati maha või hävitati mõnel teisel viisil nii, et ilus maanurk, mis koosnes neljast kihelkonnast: Vaivara, Lüganuse, Jõhvi ja Viru Nigula, laastati ja hävitati“. Siia käib ütetus: „Kui teine inimene nägi peale Põhjasõda teise inimese jalajälge, siis suudles seda“. Virumaa rahvas oli maha tapetud või vangi viidud. Nii on sajan-deid toimunud pealesurutud „rahvaste sõprus“ Narva jõe tagant. Seepärast ei saa süüdistada meie rahvast vaenulikkuses sealt tulijate suhtes. Sajanditepikkune ajalooline mälu on sundinud meie väikest, sõdades räsida saanud rahvakildu ettevaatlikkusele.

Pärast Narva langemist muutus Virumaa eikellegimaaks. Mõneks ajaks oli piiriks Sämi jõgi. Vene ratsasaljad röövisid ja tapsid kogu Virumaal, tungides läbi metsade ja soode. Kuigi enam ei põletatud, röövisid ja tapsid nad endist viisi. Kelch kirjutab: „Venelased hakkasid mõtlema, et rahval on ikkagi midagi ära peidetud ja võtsid koledasti piinata, et saladust kätte saada. Nad kiskusid inimesed alasti, sidusid käed jalad kokku, panid teiba külge riputatuna haotule kohale küpsema. Viru-Jaagupis oli nii tehtud viie inimesega. Enamikus aga piinati mitmel muul viisil vigaseks.”

1704. a. sügisel tungis Vene väetüksus läbi Virumaa mööda Narva maanteed Tallinna alla. Venelastel oli Vaivara lähedal 250 meheline ratsasalk, kust saadeti pidevalt 40-50 mehelised jõugud üle Sämi silla maad rüüstama. Ühel sellisel, seekord umbes 150 mehe suurusel salgal oli 27. juunil 1706. a. kokkupõrge Eestimaa aadlilippkonna üksusega ning Sämi silla juures talumeeste salgaga. 1707. a. mihkklipäeva paiku organiseeris kindralkuberner vastupanu Vene väetüskustele, kes olid tulnud Rakvere ümbruskonda rüüstama. Ta jälitas neid Kunda jõeni.

1708. a. suvel, kui levisid kuuludused Karl XII tagasipöördumis-

est Eesti- ja Liivimaale, üritasid rootslased venelasi Virumaalt välja tõrjuda. Rootsi väesalk oli Viru- Jaagupis, aadlilippkond üritas minna üle Purkse jõe. Suurem vene vägi tuli 16 augustil üle Kunda jõe, lõi põgenema silda kaitsvad kohalike salgad. Kolme tunniga purustasid venelased Pajusi ja Vinni vahel paikneva Rootsi väesalga. Peale lahingut rüüstas Vene väesalk kolme päeva jooksul praeguse Lääne Virumaa territooriumi. Samal 1708. a. küüditati narvakad Venemaale. Vinni lahing oli viimane Põhjasõja lahing Virumaa pinnal. Pärast seda hoidusid mõlemad pooled võitlusest, kuni augustis 1710. a., kui Vene väed, Narva poolt tulles, suundusid Tallinna piirama, liikusid nad Virumaal, nagu omal maal. Tegelikult liideti Virumaa Vene riigiga 1710. a. Vormistati see aga alles Uusikaupungi rahu- lepinguga 10. sept. 1721. a.

Eestlastele oli Põhjasõda suureks katsumuseks. Hulk mehi langes, maad rüüstati korduvalt. 1708-1711. a. järgnesid teineteisele nälj ja katk. On arvestatud, et Eesti kaotas taas üle poole elanikkonnast ja suurema hädaaja möödudes oli eestlaste arv umbes nagu muinasaja alguses 150 000- 170 000. Eriti kannatada sai Virumaa ja selle põhjaosa, mida läbisid korduvalt vaenuvägede sõjaretked.. Hävisid külvipinnad. Küladest olid järele vaid ahervaremed. Hävinud oli Rakvere. 1710. a. katku ohvriks langesid üle 70% adratalupeegadest ehk 14257 inimest. Ellu jäi vaid 5971 inimest. Kui Lüganuse kihelkonnal läheduses asuvas Aseri mõisas külvati 1686. a. 72 tündrit rukist. 1711. a. vaid 9 tündrit. (1 tünder = 157,4 liitrit).

Nagu näha, on Lüganuse kant olnud üks suur läbisõiduhoov. Venelaste retked ulatusid pidevalt läbi meie kihelkonna. Kõik elav tapeti, või siis viidi venemaale orjadeks. Külad põletati maha. Neile ajalooümbuste tagasi vaadates tundub eriti grotesksena osade elanike soov Narva linna püstitada Peeter I kuju. Kui Venemaa poolt vaadatuna on tegemist energilise ja uuendusi läbi viiva valitsejaga, siis Eesti, eriti aga kohaliku ajalugu silmas pidades, on tegemist halastamatu mõrtsuka ja röövliga. Seega tuleb erilise hoolega vaagida Peeter I kuju sobivust Virumaa pinnale.

Ants Nurk

Kas riigil on võimalik aastaga kriisist väljuda?

Lühike vastus küsimusele on „Jah!“. Kuid mida on kriisist väljumiseks vaja? Tavapärase vastus on, et loomulikult raha. Aga kust me saaksime piisaval hulgal raha? Omanikele kasumi toomiseks loodud kommerts-pankast laenates satume ju üha sügavamale võla- ja intressiorjusesse? Tuha-Juhanina käituses ei jõua me kuhugi, aga kui... prooviks „leitud jalgratast“? Selleks tuleb teada täpselt, mis on meie eesmärk ja siis vastata küsimusele: „Mis on raha?“

Raha on eluliste majanduslike eesmärkide saavutamise vahend. Inimesed müüvad ettevõtetele oma reaalselt töjõudu ning saavad selle eest palka rahas. Raha eest soetame endale eluks vajalikke asju kõhutäiest kirstuni. Kaupade ostuks kulutatud raha jõuab ringiga taas ettevõtete kätte, kes ostavad selle eest kaupade tootmiseks vajalikku töjõudu ja toorainet. Raha näikse olevat kui Maailma Naba kaupade ja teenuste ostmiseks-müümiseks ning võlgade tasumiseks ja selle koha peal tavamõistmine rahast enamasti ka lõpeb. Ainult eriline radikaal ehk juurteni mineja (radix – lad. juur) hakkab uurima, kelle oma on ja kes raha nimelist kaupa turule toodab? Mis maksab tegelikult see rahapaberikaup? Kui usaldusväärne on see, kes toodab ja müüb rahapaberikaupa? Ja mõni uudishimulik julgeb koguni küsida: „A mis see rahapaberikaup tegelt maksab?“

Raha esmatuurustajaks (emiteerijaks) on loomulikult keskpangad ja pangad. Kuid mis alusel nad seda teevad? Pole ju üheski pühakirjas öeldud, et taevas lõi kahte lehte, sõrm näitas kellegi peale ja hää ütles: „Sina pead hakkama emiteerima raha!“ Ent ärgem norigem mineviku kallal, kiusakem parem tulevikuteed.

Vanasti emiteerisid keskpangad ja pangad raha kulla või teiste väärismetallide tagatisel. Esialgu emiteeriti raha täpselt niipalju kui pankuril oli seifis kulda (nt. 1 gr kulda = 1 tukat), hiljem hakati järjest enam praktiseerima raha kullasisalduse „lahjendamist“, kus eelneva illustratsiooni näitel ei väljastatud 1 gr kulla hoiustamisel pankuri juures pankuri poolt enam mitte ainult 1 tukati väärtuses rahamärke üldisesse raharinglusesse, vaid vastavalt pankuri riskikartlikkusele 2, 3, 10 või mingi suvaline arv tukateid. Põhimõtteliselt võis pankur ju väljastada tukateid 1 gr kulla tagatisel piiramatult, kui olnuks kindel, et pankuri väljastatud tukati kasutajad ei tule korraga hulgakaupa oma raha pankuri juurde uuesti kullaks vahetama. See oli ka ilmselt üks põhjuseid, mis tingis tänase süsteemi, et rahamärkide kasutajatel ei tohi olla seadusest tulenevat võimalust oma rahakau-

pa ehtsaks kullaks vahetada.

Alates 1971. aastast ei ole riikide valuutad tagatud enam mitte ka „lahjendatud“ kullaga, vaid majanduses teoreetiliselt ringleva toodanguga. Kuna aga inimeste töjõudu toodetud toodang ei kuulu keskpankadele ega pankadele, vaid eraettevõtetele, siis võib taolist tagatist pidada väga tinglikuks, rahvakeeli aga mitte miskiks või õhuks. Kummaline on kogu selle tinglikult tagatud raha emiteerimisel see, et olgu ta pealegi õhk - keskpangad ja pangad nõuavad selle õhu ringlusesse laskmisel intressi, tegemata selle sisuliselt katteta rahakauba emiteerimisel rohkem kulutusi kui paberraha trükikulud, elektroonilise raha puhul IT-süsteemide arendus- ja hoolduskulud ning pangatöötajate palgakulud. Metallraha peaks olema oma tootmis- ja transpordikuludelt veel kõige suurema tootmiskuluga.

Samas on pankade teenistus intressitulude ja teenustasude näol terves maailmas eeskujulik, et mitte öelda üüratu. Kurbmäng seisneb siin enim just selles, et pangad raha (loe: õhu) emiteerijana omandavad läbi intressi võtmise inimestelt mitte enam õhku, vaid nende poolt reaalselt loodud lisandväärtust. Nii kurb, kui see ka pole – sisuliselt töötame me läbi intressikohustuse otse pankade heaks. Peaksime aga töötama siiski iseenda ning oma järeltulivate põlvete kestmise ning pideva arenemise nimel.

Miks on siis nii, et keskpangad ja pangad, kes otsest lisandväärtust ise ei loo, rikastuvad töötajate ning ettevõtjate arvelt ehk nende arvelt, kes on lisandväärtuse otsesteks loojateks? Sest me kõik tunnustame rahana just ja vaid seda, mille võim on rahaks määratud. Kuid raha võib ju defineerida ka kui ühiskonna või kogukonna kokkulepet kasutada „midagi“ maksevahendina.

Selleks et raha oleks raha, pole vaja muud kui mitteformaalset kokkulepet teatud hulga inimeste vahel, et selle või tolle asja, paberitüki või elektroonilise kirje näol on tõesti tegemist rahaga, ressursiga, vahendiga. Ajalugu näitab, et suurte majanduskriiside ajal muutuvad inimesed lubaduste ja asjade rahaks tunnustamise suhtes palju leplikumaks. Näiteks Saksamaal 1920.–1922. aasta majanduskriisi ajal lasid peaaegu kõik Saksa linnad ringlusesse oma raha ja 1930. aastate suure depressiooni aegu andsid paljud suurettevõtted mittel pool maailmas välja kohaliku raha funktsiooni täitvaid väärtpabereid.

Tulles tagasi tõe juurde, et ametlikel valuutadel (euro, dollar, kroon, rubla jne) ei ole tegelikku väärtust ega katet ning nad püsivad täielikult ainult inimeste usaldusel, et mitte öelda, illusioonil,

siis on täiesti mõistetav, miks peaaegu kõik Saksa linnad lasid nii pärast esimest maailmasõda kui ka 1930. aastate majandusdepressiooni ajal ringlusesse oma raha ja kuidas see õige lühikes ajaga suutis taolistest piirkondadest igasuguse arenguseisaku kaugele eemale peletada. Muide, kas meil Eestis on hetkel tööpuudus või rahapuudus? Või mõistuse...?

Ilmselt oleks võimalik praegune -puudus hiljemalt aastaga kahandada vähemalt samale tasemele, mis ta oli enne kriisiks kutsutava seisaku algust, juhul, kui õnnestuks emiteerida intressivaba üldtunnustatud maksevahendit, mis inimeste vahel maksevahendina ka ringleva hakkab. Teoreetiliselt on see võimalik ning praktiliselt on selleks vaja vaid eestvedajat. Olgu selleks kasvõi Eesti Pank (nt. jätta kroonid pärast euro tulekut paralleelses ringlusesse) või kodanikualgatus korras mõni autoriteetne seaduslik ühing.

Lugeja saab mõelda, kas tal on mingisuguseid soove täiendavate kaupade või teenuste tarbimisel? Samuti saab lugeja mõelda, kas Eesti 100 000 töötut oleksid valmis neid täiendavaid kaupu ja teenuseid siin riigis tootma? Ilmselt jõuamegi taolist loogikat kasutades olukorrani, kus on ühelt poolt olemas need, kes on suutelised pakkuma ja teiselt poolt need, kes pakutut nõuaksid... kui ainult oleks raha.

Aga rahaks nimetatu on vaid kogukonna kokkulepe kasutada maksevahendina „midagi“. Ja nagu aru saate, raha („millegi“) emiteerimise monopol ei pea ilmingimata kuuluma pankadele ja keskpankadele. Vastupidi – see võib ja saab kuuluda igale inimesele, kes suudab majandusse luua lisandväärtust, mida me võime nimetada ka investeringuks oma taibu ja/või toore töjõu arvelt. Seega, sama kiiresti kui me sattusime kriisi, saame sellest hea tahtmise korral ka väljuda – tarvis on rakendada vaid sobivaid meetmeid: eelkõige olla nutikas, ettevõtlik ning avatud vabale mõtlemisele.

Järgmises numbris vaatleme raha funktsioone (eesmärgipäraseid omadusi), nende väljendumist ning mõju lisandväärtuse loomisele reaalmajanduses.

Andro Roos
Tartu Hoiu-laenuühistu
juhatuse esimees

Nalja nabani

Mees on tütrele jõuluingitust otsimas. Barbie'de riulil on valik:

“Äri- Barbie”	14,99 EUR
“Ranna-Barbie”	14,99 EUR
“Disco -Barbie”	14,99 EUR
“Baleriin- Barbie”	14,99 EUR
“Kosmose- Barbie”	14,99 EUR
“Lahutatud Barbie”	199,99 EUR

“Miks lahutatud Barbie nii kallis on,” küsib mees müüjalt?

Müüja vastab imestades ja silmi pöördades: “Aga lahutatud Barbiega saate komplektis kaasa Keni auto, Keni maja, Keni paadi, Keni mööbli, Keni arvuti ja ühe Keni sõbra.”

Laiast ilmast

Greenlaunches.com: Kui tuul puhub, on sellest saadav elekter üks odavam saadaolevatest. Samas tuleb ju tunnustada, et tuule tugevus pole alati sama ning selles peitub ka peamine probleem. Tegelikult on nüüd tuldud välja ka selle lahendusega - õhk tuleb pumbata maa-alustesse koobastesse, kasutades edukalt ära mahajäetud kaevandusi ja tühjalt seisvaid liivakoopaid. Reguleerides õhu “salvestamist” tekibki süsteem, kus tuulevaesel ajal kasutatakse õhuvarusid ning tormisemal perioodil kantakse ülejääv elekter kompressorite abil “varudesse”. Eesti pinnal annaks sellist salvestussüsteemi kasutusele võtta, on meil ju hetkel gaasivarudki paeki vi all hoiul.

Lenta.ru: India ja Venemaa sõlmisid Vladimir Putini ametliku visiidi ajal kokkuleppe kolmanda ja neljanda energiabloki väljaehitamiseks Kudankulami tuumaelektrijaamale. Välisminister Ivanovi sõnul loodetakse ehitada Indiale 16 energiablokki kolme ettenähtud piirkonda. Kahe tuumaelektrijaama asukoht on teada - alltöövõtjaks määratud “Atomstroieksport” alustas tööd India lõunaosas asuvas Kudankulamini ning teiseks anti teada Bangladeshis rahvavabariigis olev Haripuri AEJ. Esimene kahest ehitatavast energiablokist võib valmis saada juba selle aasta lõpuks - võimsuseks on märgitud plaanides tuhat megavatti.

Kuruc: Ungari president László Sólyom allkirjastas 10. märtsil seaduseparanduse, mis keelustab holokausti eitamise. Seadusemuudatus lubab karistada kuni kolmeaastase vabadusekaotusega igauht, kes „avalikult eitab holokausti toimumist või siis kahtleb selles või püüab selle tähtsust pisendada“.

Presidendi kantselei teatel toetus riigipea seda seaduseparandust heaks kiites Konstitutsiooni-kohtu 2000. aastast pärinevatele

otsustele, mille kohaselt tohib teatud arvamuste avaldamist pidada kuriteoks isegi siis, kui need vihavaenu ei õhuta. Ungari pearabi István Domán teatas veebruari lõpul, et kui president Sólyom ei allkirjasta „holokaustiseadust“, siis polegi ta vääriiline riigipeaametis olema.

Vedomosti: Soome välisminister Alexander Stubb lubas, et Soome teeb kõik viisavaba režiimi saavutamiseks Euroopa Liidu ja Venemaa vahel. Aastas ületab Venemaa-Soome maismaapiiri üle 7 miljoni inimese, kellest enamik on Venemaa kodanikud. Viisavaba režiim seati Euroopa Liidu ja Venemaa ühiseks eesmärgiks tippkohtumisel Peterburis 2003. aastal ning kaks aastat hiljem fikseeriti see vabaduse, julgeoleku ja õigusemõistmise ühise ruumi nn teekaardis.

Spiegel: Saksa kaitseeksperdid leiavad, et üleatlandilised julgeolekuvajadused on viimase kahe kümnendiga fundamentaalselt muutunud: ida-lääne vastasseis on läbi ja Moskval on nüüd NATO-ga paljudes valdkondades sarnased huvid. Seetõttu on alliansil aeg avada ukseid Venemaale ja võtta Venemaa NATO täisliikmeks.

Kunagine kuulsusriikas kullakulgur Lunohod-2 on peale 37 aastat kestnud müsteeriumi suudetud üles leida. Lääne-Ontario ülikooli teadur kasutas NASA poolt avaldatud ja enda poolt kokku pandud kaarte leidmaks venelaste üht uhkeimat kosmilist aparati. NASA poolt 15ndal märtsil avaldatud pildid kosmoselaevalt on võetud üles 31 miili kõrguselt Kuu pinnast. Aasta jooksul kogutud pildid ja andmed erinevate ressursside, ohutute maandumisplat-side ja pinnatemperatuuride kohta on tekitanud määratu andmebaasi - kasutades siia juurde venelaste poolt välja käidud infot kuukulguri liikumise kohta, ongi oma aja kohta revolutsiooniline aparaat lõpuks üles leitud.

Ootame Teie kirju, kommentaare ja kaastöid!

E-post: lyganuseuudised@hotmail.ee

Postiaadress: Lüganuse uudised, Jõhvi postkontor, postkast 15, 41502, Ida-Virumaa

Leht internetis: lyganuse.nommeraadio.ee

Lüganuse Uudised on kodanikualgatuslikult ilmuv igakuine väljaanne.